

Mervärden av att delta i EUs ramprogram

Tomas Åström, Amanda Bengtsson Jallow, Sebastian Eriksson Berggren, Catharina Palm, Josefine Olsson och Nils Karlsson

Vårt uppdrag

- ↗ Syften:
 - ↗ Att skapa underlag till rapporteringen till näringsdepartementet
 - ↗ Att stödja finansiärerna i arbetet med att realisera regeringens strategi för deltagande i Horisont Europa och partnerskap
- ↗ Frågeställningar inom två teman:
 - ↗ Samspel och synergier mellan svenska och europeiska satsningar
 - ↗ Deltagande i partnerskap

Genomförande

- Dokumentanalyser
- Registeranalyser
- 87 djupintervjuer
- En webbenkät
- Sex fallstudier av partnerskap
- Fyra fallstudier av andra länder

Bakgrund

Svenskt deltagande i H2020

”När det gäller relativt söktryck och relativ framgång presterar Sverige sämre än EU 28 och jämförbara länder. Avseende beviljandegrad presterar dock Sverige något bättre än EU 28, men sämre än medianen för jämförbara länder. Sverige har en något högre beviljandegrad än Danmark och Finland, men en lägre beviljandegrad än övriga jämförbara länder.”

(Jämförbara länder: Danmark, Finland, Norge, Belgien, Nederländerna, Schweiz och Österrike.)

Källa: ”Kraftsamling för Horisont Europa – Förslag till nationell strategi för ett starkare svenskt deltagande”, Vinnova i samarbete med Energimyndigheten, Formas, Forte, Rymdstyrelsen och VR, VR 2020:12.

Målen i regeringens strategi för HE (nedkortade)

- ↗ Sverige ska ha ett **högt deltagande** (>3,7 % av totala medel)
- ↗ Deltagandet ska **höja forskningens kvalitet** samt **stärka näringslivets konkurrenskraft och innovationsförmåga**
- ↗ Deltagandet ska **stärka nationella satsningar** (inkl. genom **deltagande i partnerskap och Fol-uppdrag** (*missions*))
- ↗ Kunskap och resultat ska komma till användning
- ↗ Deltagandet ska bidra till **kunskapsutveckling vid UoH**
- ↗ Deltagare ska **nyttja Fol-infrastruktur** i andra länder
- ↗ Sverige ska vara ledande inom öppen vetenskap
- ↗ Sverige ska **påverka EUs Fol-politik** genom aktivt deltagande

Källa: "En nationell strategi för svenskt deltagande i Horisont Europa 2021–2027", Utbildningsdepartementet, 2021.

Drivkrafter för deltagande

Drivkrafter för deltagande 1/4

- ↗ Vissa mervärden tycks gälla alla typer av aktörer:
 - ↗ Tillgång till internationellt ledande kompetens
 - ↗ Tillgång till Fol-infrastruktur
 - ↗ Större resurser och (ofta) fler deltagare öppnar för att ta sig an mer komplexa och svårlösta problem som stora samhällsutmaningar
 - ↗ Ömsesidigt lärande som vidgar deltagarnas perspektiv
 - ↗ Europeisk integration och gemensam utveckling av bl.a. standarder och regelverk
 - ↗ Möjlighet att påverka ramprogrammets inriktning
 - ↗ Finansiering

Drivkrafter för deltagande 2/4

- ↗ Mervärden för företag:
 - ↗ Finansieringen möjliggör större risktagande
 - ↗ Finna nya kunder och leverantörer
 - ↗ Stora företag ser mervärden på längre sikt:
 - ↗ Säkra egen kompetensutveckling och attrahera spetskompetens
 - ↗ Förståelse för samhällsutveckling och behov i hela Europa
 - ↗ Möjlighet att påverka lagstiftning och standarder
- ↗ Mervärden för offentliga organisationer:
 - ↗ Erfarenheter från andra länder ger underlag för innovation och hållbar samhällsutveckling

Drivkrafter för deltagande 3/4

↗ Mervärden för FoU-utförare:

- ↗ Samarbete med internationellt ledande forskare
- ↗ Vidgade perspektiv på den egna forskningens samhällsrelevans
- ↗ Lärosäten:
 - ↗ Stärkt kvalitet i forskning och utbildning
 - ↗ Underlättar forskarmobilitet och skapar karriärmöjligheter för doktorander

↗ Institut:

- ↗ Bygga internationell konkurrenskraft och bedriva ledande FoI
- ↗ Finansieringens långsiktighet och omfattning ger stabilitet och möjlighet att genomföra storskaliga pilotförsök tillsammans med företag

Drivkrafter för deltagande 4/4

Negativa incitament:

- Höga krav på ansökningar
- Stor administrativ börda under projektgenomförandet
- Endast partiell täckning av indirekta kostnader
- Svensk Fol-finansiering är som regel:
 - Tämlligen omfattande
 - Enklare och tryggare att söka
 - Beviljandegraden högre
 - Projektadministrationen enklare

Strategier für deltagande

Förekomst av strategier

- ↗ Endast Fol-finansiärer har tagit intryck av regeringens strategi
- ↗ Ytterst få aktörer har nedtecknade strategier för deltagande
- ↗ De flesta återkommande deltagare har emellertid etablerat systematiska tillvägagångssätt:
 - ↗ Främst FoU-utförare och stora företag
 - ↗ Flera har interna stödfunktioner
 - ↗ Ett fåtal har öppnat Brysselkontor

Innehåll i strategier

- Strategier utgår ofta från möjligheten att få:
 - Utveckla förmågor tillsammans med ledande aktörer
 - Bidra till att möta stora samhällsutmaningar – vilket många företag ser som en överlevnadsfråga
- EU-projekt passar för komplexa problem som kräver deltagare med olika perspektiv och förmågor; ofta höga TRL
- Svenska projekt används för avgränsade problem eller när hänsyn behöver tas till nationella förhållanden
- EU-projekt bygger oftare på svenska projekt än tvärt om – men erfarenheter från svenska projekt är för många aktörer en förutsättning för att bygga förmåga att delta i EU-projekt

Europeiska partnerskap

Europeiska partnerskap

- ↗ Samverkan mellan kommissionen och andra aktörer för att genom samordning tackla gemensamma utmaningar, undvika dubbelarbete och bidra till defragmentering av EUs Fol-system
- ↗ Överskådligt många partnerskap:
 - ↗ 120 partnerskapsprogram under H2020
 - ↗ 49 partnerskap av tre typer under HE:
 - ↗ Samprogrammerade med privata (och ibland offentliga) aktörer
 - ↗ Samfinansierade med Fol-finansiärer och andra offentliga, nationella aktörer
 - ↗ Institutionaliserade med privata aktörer (och ibland stater); juridiska personer
 - ↗ Fallstudier av fyra samfinansierade (OH AMR, THCS, DUT, Euro-stars 3) och två institutionaliserade partnerskap (KDT, EuroHPC)

Samfinansierade partnerskap

- Offentlig-offentlig samverkan mellan kommissionen och nationella aktörer där parterna finansierar (30:70):
 - Fol-projekt
 - Nätverks- och spridningsaktiviteter
 - Policy- och strategiutveckling
- Bygger på strategisk Fol-agenda för att främja samordning med nationella initiativ för att uppnå synergier
- Utllysningar koordineras med nationella initiativ och parterna påverkar inriktning och bedömningskriterier
- Svenskar har påverkat de fyra partnerskapen så att de passar svenska behov och aktörer

Institutionaliserade partnerskap

- ↗ Offentlig-privat samverkan mellan kommissionen och (mestadels) privata aktörer där parterna finansierar:
 - ↗ Fol-projekt
 - ↗ Europeisk Fol-infrastruktur (endast ena partnerskapet)
- ↗ Bygger på strategisk Fol-agenda definierad av kommissionen
- ↗ Nationella Fol-finansiärer får anpassa sig till partnerskapen, men svenskar har haft visst inflytande över de två agendorna
- ↗ De två partnerskapen skiljer sig från övriga genom att stater är medlemmar och medfinansierar nationella aktörer:
 - ↗ Budgetarna har ökat kraftigt till HE och Sverige har därför inte förmått medfinansiera alla svenska aktörer

Reflektioner och slutsatser

Mervärden är inte allmängiltiga

- ↗ Mervärden på samhällsnivå är lätta att identifiera, men det är svårare att övertyga enskilda aktörer om att det finns mervärden för dem själva att hämta
- ↗ Förekomsten av mervärden beror bl.a. på:
 - ↗ Typ av aktör
 - ↗ Sektor/ämnesområde
 - ↗ Typ av projekt
- ↗ Partnerskapsspecifika mervärden är inte väl kända, men de är för vissa aktörer betydande
- ↗ Mervärden är inte allmängiltiga och deras omfattning varierar

Strategier har betydelse

- ↗ Regeringens strategi är välkommen, men:
 - ↗ Den är formulerad på abstrakt nivå och har få kvantitativa mål
 - ↗ Dess mål för ekonomisk retur är blygsam
- ↗ Få har tagit intryck av regeringens strategi; fyller den då någon funktion? Ja, landfallstudier tyder på att:
 - ↗ Det finns en samvariation mellan förekomst av nationella strategier och framgångsrikt deltagande
 - ↗ Ett påtagligt genomslag förutsätter dock att finansiärerna integrerar strategin i sina verksamheter för att behålla fokus på dess mål
 - ↗ Ett viktigt verktyg i en sådan implementering är att återkommande utvärdera deltagandet som grund för lärande och utveckling

Är Sverige verkligen med i EU?

- ↗ Flera intervjupersoner är frustrerade över den bristande svenska entusiasmen för att vara aktiv på EU-nivå:
 - ↗ Regeringens strategi är tvehågsen och måttligt ambitiös
 - ↗ Svenska program får inte resurser för att meningsfullt bidra
- ↗ Möjliga lärdomar från andra länder:
 - ↗ Norges jävlar anamma-attityd för att maximera nyttan
 - ↗ Finlands erfarenheter av att parallella nationella program skapar negativa incitament
 - ↗ Nationell finansiering leder *inte* till att fler ansöker till ramprogrammen; det behövs mycket tydliga incitament för att lyckas med det
- ↗ Nationella program är nödvändiga för att aktörer ska kunna delta i ramprogrammen, men de är inte tillräckliga

Abidjan • Amsterdam • Berlin • Bogotá • Brighton • Bryssel • Frankfurt/Main • Lissabon • London • Paris •
Stockholm • Wien